

Nærings- og fiskeridepartementet
Postboks 8112 Dep.
0032 Oslo

Oslo, 25.01.2021

Høringssvar – forslag om endringer i krav til fysisk møte mv. i foretakslovgivningen

Vi viser til Nærings- og fiskeridepartementets (NFD) høringsnotat med forslag til permanente endringer i foretakslovgivningen om krav til avholdelse av møter og krav til signatur på selskapsdokumenter. Aksjeselskap, samvirkeforetak og stiftelser er blant foretaksformene som er omfattet. Høringsfristen er 12. februar 2021.

1. Innledning

Samfunnsbedriftene organiserer rundt 550 kommunalt eide og deleide bedrifter i flere ulike bransjer over hele landet. Mange av dem er aksjeselskap og noen er samvirkeforetak. Vi støtter i all hovedsak de forslagene som fremgår av høringsnotatet. Det er i hovedsak også forslagene til endringer i hhv. aksjeloven og samvirkeloven våre merknader er knyttet til. Vi stiller oss positive til at det nå foreslås permanente endringer i foretakslovgivningen som åpner for økt bruk av elektroniske løsninger ved avholdelse av møter og signering av selskapsdokumenter.

Covid 19-pandemien har vist behovet for en rettslig adgang til alternative måter å gjennomføre selskapsstyringen på utover fysiske møter. Det er grunn til å forvente økt bruk av elektroniske løsninger i tiden fremover og at utformingen av løsningene blir mer fleksibel og bedre tilrettelagt for kommunikasjon. Eiere og personer valgt inn i selskapsorganene vil i økende grad både beherske og forvente elektroniske løsninger til benyttelse i selskapsstyringen. Endringene kan gjøre det enklere å avvikle møter der avstandene er store og personlig fremmøte kan være krevende å få til. Dette gjelder også i stor grad for selskaper som er helt eller delvis kommunalt (og interkommunalt) eid. Forslaget imøtekommer dermed reelle behov og er fremtidsrettet.

2. Departementets vurdering og forslag i høringsnotatet punkt 3.6.2 om styremøter og andre foretaksorganer enn generalforsamling, selskapsmøte og årsmøte

Likestilling av fysiske og elektroniske styremøter

Samfunnsbedriftene støtter forslaget om at fysiske og elektroniske styremøter i foretakene som omfattes av høringsnotatet, blir likestilt. Adgangen til elektroniske styremøter kan bidra til forenkling og effektivisering av selskapsstyringen og man kan redusere administrative kostnader knyttet til avholdelse av møtene. Kravet om at styrets saksbehandling skal være forsvarlig og betryggende tilsier at det i forkant av det enkelte styremøte må gjøres en konkret vurdering av hvilken møteform som er best egnet for de sakene som skal behandles.

Styreleders ansvar for betryggende saksbehandling

Vi er videre enig i at ansvaret for betryggende saksbehandling og dermed myndigheten til å beslutte fysisk eller elektronisk styremøte, bør ligge hos styreleder. Dette medfører at øvrige styremedlemmer og daglig leder må forholde seg til denne beslutningen, og at styremedlemmers rett til elektronisk deltakelse, jf. punkt 4 spørsmål nr. 1 nedenfor, avgjøres av styreleder.

Årsregnskap og årsberetning mv. kan behandles i elektronisk styremøte

Samfunnsbedriftene stiller seg bak NFD sin vurdering av at det ikke er forhold som tilsier at styrets behandling av disse sakene må skje ved personlig fremmøte i fysisk møte. Gjennom Covid 19-pandemien har medlemsbedrifter erfart at det lar seg gjøre å behandle årsregnskap og årsberetning i digitale styremøter på en forsvarlig måte.

3. Departementets vurdering og forslag i høringsnotatet punkt 3.6.3 om generalforsamling og årsmøter

Beholde hovedregelen om møte med personlig fremmøte

Samfunnsbedriftene støtter NFD sitt forslag om å beholde hovedregelen i aksjelovene og samvirkeloven om at generalforsamling og årsmøte skal holdes som et møte med personlig fremmøte, men at det åpnes for elektronisk møte dersom det etter styrets vurdering ivaretar grunnkravene om forsvarlig og betryggende saksbehandling. (Se vår merknad i punkt 4 spørsmål nr. 5 nedenfor om forsvarlighetskravet.)

Daglig leders rett til å kreve fysisk møte oppheves

Vi støtter også forslaget om at daglig leder ikke kan kreve avholdelse av (fysisk) møte i selskapets øverste organ, jf. aksjeloven § 5-7 nr. 2. Daglig leder vil fortsatt ha rett til å uttale seg om saken, og vi legger til grunn at hans synspunkter på behovet for (fysisk) møte vil tillegges vekt. Til sist er det styret som må vurdere om en sak skal behandles på generalforsamling i møte, og om møtet skal være fysisk eller elektronisk. Det er også styret som har det rettslige ansvaret dersom elektronisk møte ikke ivaretar grunnkravene til forsvarlig og betryggende saksbehandling på vegne av eierne.

4. Merknader til enkelte spørsmål i høringsnotatet

NFD har i punkt 1.2 bedt høringsinstansene om innspill til noen særlige spørsmål. Noen av spørsmålene besvares i det følgende:

1. *Er det behov for å videreføre styremedlemmers rett til å delta ved elektroniske hjelpemidler i møter som styreleder har bestemt at skal gjennomføres med personlig fremmøte?*

Når styreleder har bestemt at styremøtet skal avholdes ved personlig fremmøte, så kan det henge sammen med innholdet i sakene som skal behandles og ivaretagelsen av lovens krav om forsvarlig og betryggende saksbehandling. En videreføring av retten for styremedlemmer til å delta elektronisk bør etter vårt syn derfor være betinget av at vedkommende er forhindret fra å delta slik at personlig fremmøte ikke lar seg gjennomføre, eller er vesentlig vanskeliggjort. Det bør gis melding til styreleder i god tid, hvis det er mulig. Det vil kunne være bedre at styremedlemmet deltar elektronisk, enn at det ikke deltar. Styreleder må vurdere om styrets saksbehandling vil være forsvarlig selv om ett eller flere av styremedlemmene deltar digitalt, og om vilkåret for elektroniske deltakelse er oppfylt i det enkelte tilfellet.

2. *Bør alternativ 1 eller alternativ 2 for ordinær gjennomføring av generalforsamling og årsmøte foreslås?*

Samfunnsbedriftene støtter forslag nr. 2 for gjennomføring av ordinær generalforsamling eller årsmøte. Det innebærer at styret gis myndighet etter loven til å beslutte at generalforsamling eller årsmøte skal avholdes elektronisk, *men* at eierne kan begrense myndigheten nærmere i vedtektene. For kommunalt eide eller deleide aksjeselskap og samvirkeforetak der eierne møtes én eller to ganger i året, vil adgangen til å fastsette vilkår for når styret kan treffe beslutning om elektronisk møte være viktig. Som det fremgår av forslaget, må styret gjøre en konkret vurdering av om elektronisk møte i det øverste organet vil ivareta kravene til forsvarlig og betryggende saksbehandling på samme måte som et fysisk møte. Vi viser her vår merknad i punkt 4 spørsmål nr. 5 nedenfor.

Vi stiller oss ellers bak de vurderinger NFD har gjort mht. konsekvenser dersom styrets beslutning om elektronisk møte medfører at saksbehandlingen ikke ivaretas på forsvarlig måte. Foretakslovgivningen inneholder også flere rettslige mekanismer som eierne kan påberope seg dersom de mener at elektronisk gjennomføring av generalforsamling og årsmøte ikke har sikret forsvarlig saksbehandling, og/eller ikke har ivaretatt eiernes rettigheter i tilstrekkelig grad.

3. *Er det grunn til å skille mellom ulike foretaksformer i reguleringen, særlig om det er grunn til å være mer restriktiv med å tillate elektronisk generalforsamling i allmennaksjeselskaper?*

Mange av våre bedriftsmedlemmer har det til felles at det er én eller flere kommuner på eiersiden. Vi organiserer ingen allmennaksjeselskaper. Fra vårt ståsted kan vi ikke se at det er grunn til å skille mellom de øvrige foretaksformene som er omfattet av dette forslaget når det gjelder adgangen til elektroniske møter. (Merknader til tilsvarende forslag for interkommunale selskaper organisert etter IKS-loven gis i egen høringsuttalelse til Kommunal- og moderniseringsdepartementet, med kopi til NFD.)

4. *Bør det innføres en adgang for et mindretall til å kreve fornyet behandling av enkeltsaker ved møter uten personlig fremmøte?*

Samfunnsbedriftene mener det ikke bør innføres en adgang for mindretallet til å kreve fornyet behandling av enkeltsaker som er vedtatt på elektronisk generalforsamling eller årsmøte. Som NFD peker på i høringsnotatet vil en slik regel kunne legge til rette for omkamper og andre forsinkelser i selskapsstyringen. For kommunalt eide selskaper med flere eiere kan en «klagerett» som nevnt medføre ekstra administrative kostnader forbundet å avvike nytt møte og gi uheldige forsinkelser for selskapets virksomhet. Dersom enkelte eiere har forbehold mot gjennomføring av elektronisk generalforsamling eller årsmøte, kan dette eventuelt meldes til styret i forbindelse med møteinnkallingen. Styret kan da få anledning til å gjøre en ny vurdering av om elektronisk gjennomføring av møte er forsvarlig og/eller nødvendig.

5. *Hvilke vurderinger bør legges til grunn for forsvarlighetskravet, slik at rettigheter og plikter best kan ivaretas, og særlig i foretak med mange eiere eller medlemmer?*

Samfunnsbedriftene oppfatter at spørsmålet relaterer seg til gjennomføring av elektronisk generalforsamling eller årsmøte.

Det bør etter vårt syn være krav om at styrets vurdering av forsvarlighetskravet går frem av styreprotokollen. Eierne skal kunne se av protokollen både hvorfor styret har vedtatt elektronisk møte (innenfor de fullmakter som er gitt), og hvordan gjennomføringen av møtet skal sikre at saksbehandlingen i tilstrekkelig grad ivaretar eierens krav og rettigheter etter lovgivningen. Det gjelder f.eks. retten til reell møtedeltakelse og gjennomføring av en betryggende stemmegivning som kan kontrolleres. Dersom den tekniske løsningen medfører feil/svakheter som gjør at deltakere de facto ikke får anledning til å ivareta sine rettigheter eller være fullverdig møtedeltakere, bør konsekvensen være at forsvarlighetskravet i saksbehandlingen ikke kan anses oppfylt, og at møtet må avholdes på nytt.

6. *Vil aksjelovens bestemmelser sammenholdt med det foreslåtte kravet til «forsvarlighet» ivareta eiernes rettigheter og forhindre misbruk av reglene, eller er det behov for ytterligere reguleringer?*

Som utgangspunkt oppfatter vi at endringsforslagene vil sikre tilstrekkelig ivaretagelse av aksjeeiernes interesser. Dette fordi forsvarlighetskravet som legges til grunn for styrets vurderinger om valg av møteform alltid vil være relatert til det enkelte selskapet i den enkelte situasjonen, og kan også etterprøves dersom det er nedfelt i styreprotokollen. Samfunnsbedriftene vil likevel oppfordre departementet til å se på behovet for ytterligere regulering av

forsvarlighetskravet dersom selskapenes erfaringer fra elektronisk generalforsamling tilsier dette, f.eks. ved å innføre krav om at spørsmål om møteform blir forlagt eierne før styret treffer sin beslutning.

8. *Bør daglig leder og revisor ha rett til å kreve at saken behandles av generalforsamlingen i møte?*

Departementet foreslår å oppheve revisor og daglig leders rett til å kreve at en sak behandles av generalforsamlingen *i møte*, jf. aksjeloven § 5-7 nr. 2. Da møtebegrepet etter forslaget skal omfatte alle møteformer, oppfatter vi at spørsmålet dreier seg om revisor eller daglig leders rett til å kreve at saken behandles av generalforsamlingen i fysisk eller elektronisk møte (dette bør presiseres av departementet).

I dette spørsmålet støtter vi i hovedsak departementets vurdering, og viser til vår merknad i punkt 3 siste avsnitt over. Vurderingen av om en sak skal behandles *i møte* av generalforsamlingen eller årsmøtet, bør etter vårt syn kunne avgjøres av styret, som har det øverste forvaltningsansvaret for selskapet og skal påse at saksbehandlingen er forsvarlig og gjennomføres på betryggende måte.

9. *Bør det innføres en regel om at forhåndsstemmer (på generalforsamling) kan benyttes også der det ikke er vedtektsfestet?*

Samfunnsbedriftene støtter departementets vurdering og mener at forhåndsstemmer kan benyttes der dette er vedtektsfestet, men ikke ellers. Hovedregelen er dermed at stemmegivningen i generalforsamlingen skal skje i møte, så lenge ikke vedtektene åpner for at aksjeeier kan avgi sin stemme på forhånd. Vi mener at det har en verdi å delta i møtet når fysisk eller elektronisk generalforsamling avholdes, og at stemmegivningen finner sted *etter* styreleders orientering og eventuell diskusjon.

5. Avsluttende kommentarer til forslagene

Fysiske og elektroniske styremøter blir etter forslaget i stor grad blir likestilt i foretakslovgivningen. Dette mener vi er positivt og kan bidra til å forenkle og effektivisere selskapsstyringen. Det er i denne sammenhengen naturlig at det også foreslås en generell adgang i foretakslovgivningen til å signere protokoller og andre selskapsdokumenter elektronisk.

Samfunnsbedriftene vil likevel peke på verdien av styremøter der styremedlemmene møter hverandre ansikt til ansikt. For styret som kollegialt organ kan det å treffes personlig være viktig for å få kunnskap om hverandres kompetanse og oppnå nødvendig gjensidig tillit. Styret må prøve å etablere et samarbeid og et ytringsklima innad i styret som gjør det best mulig rustet til å treffe beslutninger til selskapets beste. Personlige møter og fysisk samvær kan være avgjørende for å oppnå dette. I fysiske møter kan diskusjoner og samhandling bli mer umiddelbar og nyansert når styremedlemmene sitter rundt samme bord, enn dersom møtene foregår på en digital plattform. Særlig kan fysisk møte ha en verdi - og være nødvendig - når styret skal drøfte og treffe beslutninger i større og komplekse saker, og der det er uenighet.

For det øverste organet i kommunalt eller interkommunalt eide aksjeselskap eller samvirkeforetak, kan fysiske møter én til to ganger i året være en viktig arena for utveksling av informasjon og synspunkter utover sakslisten. Personlig fremmøte på generalforsamling eller årsmøte kan legge til rette for økt kunnskap om selskapet og fremme lojaliteten til selskapet og eierskapet. Samfunnsbedriftene er derfor positive til at hovedregelen fortsatt er at møter i disse organene skal holdes som et møte med personlig fremmøte.

Selskaper med kommunale eiere har behov for legitimitet og en viss åpenhet både rundt selskapets behandling av saker og beslutningenes innhold. Når slike selskaper er omfattet av offentleglova og evt. forvaltningsloven, vil det også være behov for å vurdere om møtet i eierorganet skal være åpent for

offentligheten, og hvordan selskapet kan legge til rette for åpent møte. Det er derfor ønskelig om departementet ser nærmere på hvordan hensynet til møteoffentlighet kan ivaretas ved bruk av elektronisk møter i eierorganene for slike selskaper.

Samfunnsbedriftene har et par kommentarer til utformingen av ny lovtekst:

Ved at møtebegrepet endres i foretakslovene til å omfatte både fysiske møter med personlig fremmøte og møte ved bruk av elektroniske virkemidler, vil retten til å *delta* i de ulike møtene og organene være det sentrale. Vi stiller oss bak innholdet i forslaget til aksjeloven ny § 5-8 a) (2) om at aksjeeier har rett til å delta ved hjelp av elektroniske virkemidler når generalforsamlingen gjennomføres ved fysisk møte, med mindre styret finner at det foreligger saklig grunn til å nekte. Spørsmålet er om denne bestemmelsen i stedet burde vært inntatt i paragrafen som omhandler fysisk generalforsamling i aksjeloven 5-8, og at paragrafoverskriften til § 5-8 endres til «Generalforsamling som avholdes som fysisk møte». Tilsvarende kan også vurderes for forslag til ny § 45 a (2) i samvirkeoven. Vi støtter videre at det både i aksjeloven ny § 5-8 (3) og samvirkeoven ny § 45 (3) fastsettes et forsvarlighetsvilkår knyttet til styrets beslutning om elektronisk generalforsamling.

Vi vil ellers nevne at vi avgir egen høringsuttalelse til Kommunal- og moderniseringsdepartementet som har fremmet enkelte tilsvarende forslag til endringer i lov om interkommunale selskap.

Samfunnsbedriftene vil gjerne ha dialog med NFD om det videre arbeidet, og stiller oss positive til et møte for å drøfte både lovforslagene som er fremmet og våre innspill.

Med vennlig hilsen
Samfunnsbedriftene

Øivind Brevik
Administrerende direktør